
JAARVERSLAG 2023
COMMISSIE VAN TOEZICHT
BIJ DE GEVANGENIS TE ANTWERPEN

INHOUDSOPGAVE

1	DE COMMISSIE VAN TOEZICHT	2
1.1	SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE VAN TOEZICHT BIJ DE GEVANGENIS TE ANTWERPEN	2
1.1.1	<i>Leden op 31 december 2023</i>	2
1.1.2	<i>Aftredende leden 2023</i>	2
1.1.3	<i>KC</i>	2
1.2	WERKING	3
1.2.1	<i>Opdrachten</i>	3
1.2.2	<i>Vergaderingen</i>	4
1.2.3	<i>Bezoeken aan de gevangenis en gesprekken met gedetineerden</i>	4
1.2.4	<i>Good practices</i>	6
1.3	BEHANDELING VAN VERZOEKEN VAN GEDETINEERDEN	7
1.3.1	<i>Aard van het verzoek</i>	7
1.3.2	<i>Aantal grieven</i>	8
2	DE PENITENTIAIRE INRICHTING	9
2.1	DE GEVANGENIS VAN ANTWERPEN	9
2.2	EEN AANTAL PROBLEMEN IN DE GEVANGENIS VAN ANTWERPEN	10
3	HET TOEZICHT	12
3.1	BELANGRIJKSTE THEMA'S DIE WERDEN OPGEMERKT DOOR DE CVT	12
3.1.1	<i>Medische zorg</i>	12
3.1.2	<i>Internering</i>	12
3.1.3	<i>Infrastructuur en detentieomstandigheden</i>	14
3.1.4	<i>Prijzen kantine en telefonie</i>	17
3.2	ONDERZOEK STRAF- EN BEVEILIGDE CEL	18
3.2.1	<i>Materiële staat van de straf- en beveiligde cel</i>	18
3.2.2	<i>Duurtijd afzondering</i>	19
3.2.3	<i>De wijze van overbrenging naar de straf- en beveiligde cel</i>	19
3.2.4	<i>De reden van overbrenging naar de straf- en beveiligde cel</i>	19
3.2.5	<i>Het gebruik van dwangmiddelen</i>	20
3.2.6	<i>Bezoek arts, psychiater en directeur</i>	20
3.2.7	<i>Toegang tot personeel</i>	21
3.2.8	<i>Toegang tot douches en wandeling</i>	21
3.2.9	<i>Toegang tot advocaat</i>	23
3.2.10	<i>Toegang tot lectuur in de bibliotheek</i>	23
3.3	TRANSVERSAAL THEMA VAN HET JAAR 2023: STAKING EN MINIMALE DIENSTVERLENING	24
3.3.1	<i>Aantal stakingen in 2023</i>	24
3.3.2	<i>Aanleidingen voor de stakingen</i>	24
3.3.3	<i>Minimale dienstverlening tijdens stakingen</i>	25
3.3.4	<i>Gevolgen van stakingen. Onze observaties</i>	26
4	HET BEKLAGRECHT	29
4.1	DE KLACHTENCOMMISSIE VAN ANTWERPEN	29
4.1.1	<i>Samenstelling</i>	29
4.1.2	<i>Functioneren</i>	30

5	BELANGRIJKSTE BESLUITEN EN AANBEVELINGEN.....	32
5.1	OVERBEVOLKING	32
5.2	GEÏNTERNEERDEN.....	32
5.3	STAKINGSDAGEN	32
5.4	OVERLEGORGAAN.....	33
5.5	AANBEVELINGEN	34
5.5.1	<i>Aanbeveling 1: Aanpak overbevolking.....</i>	<i>34</i>
5.5.2	<i>Aanbeveling 2: Gepaste voorziening voor geïnterneerden.....</i>	<i>34</i>
5.5.3	<i>Aanbeveling 3: Uitbreiding opvorderingsmogelijkheden personeel tijdens stakingen.....</i>	<i>35</i>
5.5.4	<i>Aanbeveling 4: Organisatie gedetineerden overlegorgaan .....</i>	<i>36</i>
6	BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN VAN DE CVT EN BELANGRIJKSTE WERKDOMEINEN VOOR HET JAAR 2024	37
6.1	UITDAGING 1: BESTRIJDEN VAN HET ONVEILIGHEIDSGEVOEL VAN GEDETINEERDEN	37
6.2	UITDAGING 2: BLIJVENDE DE 'VERVALLEN STAAT VAN GEVANGENISSEN' AANKAARTEN	37
6.3	UITDAGING 3: HET IMPLEMENTEREN VAN HET 'MOGEN DRAGEN VAN DE EIGEN KLEDIJ' OP DE MANNENAFDELING	38
6.4	UITDAGING 4: MONITORING VAN HET DRAGEN VAN BADGES DOOR DE PENITENTIAIRE BEAMBTEN	39
6.5	UITDAGING 5: WEGWERKEN VAN DE PROBLEMEN OMTRENT HET BEZOEK IN HET ARRESTHUIS..	39

1 DE COMMISSIE VAN TOEZICHT

1.1 SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE VAN TOEZICHT BIJ DE GEVANGENIS TE ANTWERPEN

1.1.1 Leden op 31 december 2023

1. BONROY Anne-Marie, lid, arts
2. BROSENS Pieter, lid, loontrekkend/zelfstandige in bijberoep; professionele ervaring: sociale architectuur
3. CLAESSENS Luc, lid, voorzitter KC, jurist
4. DE CLERCK Sanne, lid, jurist
5. DONCKERS Niels, lid, docent, fotograaf
6. DZHALA Erik, lid, jurist, advocaat-stagiair
7. EL MORABET Imane, lid, jurist
8. FOETS Etienne, lid, **voorzitter KC**, gepensioneerd, ambtenaar, jurist
9. GOOS Anaïs, lid, jurist, advocaat
10. JOOSSENS Johanna, lid, **ondervoorzitter**, criminoloog, analist
11. LAGAE Lieve, lid, bemiddelaar
12. MASSELUS Chantal, lid, jurist
13. PARIS François, lid, **voorzitter**, manager
14. SAS Dorien, lid, medewerker Elegast vzw
15. VANSEUNINGEN Elisabeth, lid, jurist, parketjurist
16. VERBESSEM Nicole, **secretaris**, waarnemend hoofdgriffier, gepensioneerd

1.1.2 Aftredende leden 2023

1. JANSSENS Frederik, voorzitter, cultuurfunctionaris Rode Antraciet, gepensioneerd
2. DOCKX Jan, lid, arts
3. VERGAUWEN Karen, lid, jurist, kandidaat-gerechtsdeurwaarder
4. BOVENS Esra, lid, criminoloog, attaché – Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen
5. GOEDERTIER Nathalie, lid, referendaris
6. LUYTEN Dirk, lid, gepensioneerd sociaal wetenschapper
7. BURGOS Sally, lid, criminoloog, justitieassistent
8. FOETS Etienne, lid, **voorzitter KC**, gepensioneerd, ambtenaar, jurist

1.1.3 KC

FOETS Etienne (voorzitter KC) – CLAESSENS Luc – ad hoc voorzitter KC vanaf 24/10/2023

DE CLERCK Sanne

GOOS Anaïs

Plaatsvervangende leden KC:
PARIS François
EL MORABET Imane

1.2 WERKING

1.2.1 Opdrachten

De werking van een commissie van toezicht (hierna: commissie of CvT) wordt beschreven in artikels 26 tot en met 31 van de Basiswet van 12.01.2005.

Ten opzichte van de penitentiaire administratie oefent de commissie een onafhankelijk en extern toezicht uit op de behandeling van de gedetineerden en op de naleving van de voorschriften binnen de gevangenis; zij heeft dus tot taak te waken over de levensomstandigheden en de behandeling van de gedetineerden in de gevangenis.

De huidige CvT voert volgende opdrachten uit:

- onafhankelijk toezicht uitoefenen op de gevangenis waarvoor ze bevoegd is, op de bejegening van de gedetineerde personen en op de naleving van de hen betreffende voorschriften;
- advies en inlichtingen verstrekken aan de CTRG m.b.t het welzijn van de gedetineerde personen en hieromtrent voorstellen doen;
- bemiddelen tussen de gedetineerde personen en de gevangenisdirectie indien nodig om een concreet probleem op te lossen;
- een jaarverslag opstellen.

Meer bepaald voeren de leden van de CvT hun opdrachten uit door het vervullen van volgende taken:

- de gevangenis bezoeken (minstens éénmaal per week);
- de documenten en registers van de gevangenis raadplegen;
- gesprekken voeren met gedetineerde personen, het gevangenispersoneel, de gevangenisdirectie, alsook met enig ander persoon die informatie kan verstrekken over de werking van de gevangenis en de bejegening van gedetineerde personen;
- bemiddelen tussen gedetineerde personen en de gevangenisdirectie indien dit nodig is om een concreet probleem op te lossen;
- deelname aan de maandelijkse vergadering van de commissie van toezicht;
- bezoekverslagen en een jaarverslag opstellen;
- adviezen en voorstellen formuleren t.a.v. de CTRG om de bejegening van de gedetineerde personen te verbeteren;
- het behandelen van klachten van gedetineerde personen tegen beslissingen van de gevangenisdirectie.

Zij heeft daartoe uitgebreide controlebevoegdheden. Om hun taak te kunnen uitoefenen, mogen de leden van de commissie direct en zonder toezicht in contact treden met de gedetineerden, hebben zij inzage in de boeken en bescheiden, registers tuchtsancties en individuele gegevens van de gedetineerden.

1.2.2 Vergaderingen

De CvT Antwerpen vergadert één dinsdag per maand om 18.15 uur; tijdens de zomermaanden is er één vergadering; de uitnodiging tot de vergadering vermeldt ook de agendapunten en de data van de daaropvolgende vergaderingen worden ook vermeld.

Op de vergadering worden de klachten van gedetineerden en de eventueel reeds ontvangen antwoorden van de algemeen directeur/directie besproken en geëvalueerd; verder wordt getracht een antwoord te vinden op de problemen waarmee een maandcommissaris zich geconfronteerd zag of zou kunnen zien, worden wetswijzigingen in verband met detentie ten berde gebracht en zoveel mogelijk geduid, alsmede de praktische werking van de CvT, etc.

De CvT Antwerpen vergaderde in 2023 in het lokaal CK4 in de gevangenis.

In de periode 01.01.2023 t/m 31.12.2023 hield de CvT Antwerpen 11 vergaderingen, waarvan 11 fysieke vergaderingen in lokaal CK4: 24.01.2023, 28.02.2023, 21.03.2023, 18.04.2023, 23.05.2023, 20.06.2023, 22.08.2023, 19.09.2023, 24.10.2023, 21.11.2023, 19.12.2023.

Directeur mevr. An Janssens is sinds eind februari/begin maart 2020 aangeduid als waarnemend inrichtingshoofd, de Voorzitter/Ondervoorzitter heeft met haar een maandelijks gesprek kunnen houden; verder werd er door de Voorzitter schriftelijk via e-mail gecommuniceerd.

1.2.3 Bezoeken aan de gevangenis en gesprekken met gedetineerden

Op de maandelijks vergaderingen van de CvT Antwerpen wordt telkens overeengekomen wie voor welke maand als maandcommissaris zal optreden; er is gekozen om telkens met 2 maandcommissarissen te werken die elkaar vanaf de 1ste of 15de van de maand overlappen zodat opvolging en feedback geven over de klachten efficiënter verloopt.

Elke gedetineerde kan een gesprek aanvragen met de CvT om zijn opmerkingen, bezwaren en/of klachten kenbaar te maken over zijn behandeling en/of de leefomstandigheden in de gevangenis (zoals bv. voeding, kleding, tuchtstraffen, racisme, bezoek, fouilleringen, agressie, medische verzorging, scholing, bibliotheekbezoek, enz.).

Het aanvragen van een gesprek gebeurt door het posten van een briefje in één van de brievenbussen van de CvT Antwerpen die zich in de centrale ruimte op iedere

verdieping van de gevangenis bevindt (3 brievenbussen op de mannenafdelingen, 1 brievenbus op de vrouwenafdeling en 1 op vleugel F, waar in principe de geïnterneerden verblijven). Er is ook een postbus bij de afdeling 'Halve Vrijheid'. Uitzonderlijk krijgen we een mail van de CTRG over een gedetineerde die vraagt om een bezoekje te krijgen.

De maandcommissaris doet dan minstens 1x per week op een zelf te bepalen dag en uur een ronde langs alle voormelde brievenbussen, neemt de grievenbriefjes eruit en spreekt met de klagers; indien de grief niet onmiddellijk afgehandeld kan worden, wordt deze per email overgemaakt aan de Directeur/inrichtingshoofd die, na onderzoek, de maandcommissaris een antwoord bezorgt.

De maandcommissaris geeft, indien nodig, feedback aan de klager waarna in principe het incident wordt afgesloten.

De klachtenbriefjes worden aan de Klachtencommissie overgemaakt.

Onderstaande leden traden in de periode van 01.01.2023 t/m 31.12.2023 op als maandcommissaris. De tabel vermeldt verder de data wanneer de gevangenis werd bezocht.

MAAND	MAANDCOMISSARISSEN	DATA BEZOEK GEVANGENIS
JANUARI	Lieve Lagae, François Paris, Dirk Luyten	4/01, 11/01, 19/01, 26/01 30/01
FEBRUARI	Dirk Luyten, Esra Bovens, François Paris	6/02, 13/02, 22/02, 28/02
MAART	Lieve Lagae, Luc Claessens, Erik Dzhala	6/03, 15/03, 22/03, 29/03
APRIL	Pieter Brosens, Dirk Luyten, Luc Claessens	8/04, 14/04, 23/04, 29/04
MEI	François Paris, Annemie Bonroy, Dirk Luyten	5/05, 11/05, 17/05, 22/05, 24/05, 30/05
JUNI	Pieter Brosens, François Paris	6/06, 13/06, 21/06, 25/06, 28/06, 30/06
JULI	Dorien Sas, Annemie Bonroy, Erik Dzhala	8/07, 15/07, 20/07, 25/07
AUGUSTUS	Annemie Bonroy, Erik Dzhala	1/08, 7/08, 12/08, 19/08
SEPTEMBER	Lieve Lagae, François Paris, Johanna Joossens, Elisabeth Vanseuningen	5/09, 13/09, 16/09, 20/09, 25/09
OKTOBER	Luc Claessens, Lieve Lagae, François Paris, Johanna Joossens	2/10, 9/10, 12/10, 21/10, 27/10, 31/10
NOVEMBER	Johanna Joossens, François Paris, Lieve Lagae, Erik Dzhala	6/11, 9/11, 18/11, 25/11
DECEMBER	Pieter Brosens, Erik Dzhala, Dorien Sas	2/12, 9/12, 18/12, 26/12

Figuur 1 Overzicht van maandcommissarissen en data bezoek aan gevangenis, 2023

In de mate van het mogelijke werden in de periode 01.01.2023 tot 31.12.2023 door de commissieleden volgende studiedagen/vergaderingen bijgewoond:

- 11.03.2023, Dag van de CvT's
- 23.08.2023, SharePoint, online sessie
- 24.11.2023, Colloquium, hebben wij de sleutels nog in handen?
- 16.12.2023, Workshop klachtencommissie

1.2.4 Good practices

Voor het jaar 2023 zijn er ook enkele good practices te rapporteren binnen de werking van de CvT, dit op initiatief en met geëngageerde medewerking van onze commissieleden:

- Een voorstel tot het opstarten van een enquête met betrekking tot geweld en gevoelens van onveiligheid in het arresthuis.
- Het bevragen van gedetineerden in de strafcel. Als CvT benadrukken we het belang van het onderzoek in de strafcel. Daarom brengen we de voornaamste resultaten van het onderzoek overzichtelijk in kaart in titel 3.2.

1.3 BEHANDELING VAN VERZOEKEN VAN GEDETINEERDEN

1.3.1 Aard van het verzoek

De CvT maakt een onderscheid tussen klachten en grieven. De gedetineerde kan zijn klacht of grief in daarvoor bestemde brievenbussen deponeren.

In de gevangenis staan zes brievenbussen van de CvT:

- Aan het "Centrum" op het gelijkvloers
- Aan het "Centrum" op de eerste verdieping
- Aan het "Centrum" van de tweede verdieping
- Op "Vleugel F"
- Op de "Vrouwenafdeling"
- Aan de ingang van "Halve vrijheid"

Klachten

Wanneer een gedetineerde het niet eens is met een individuele beslissing genomen door of in naam van een directeur, of de aanwezigheid van een dergelijke beslissing, kan hij een klacht indienen via de CvT. Dat gebeurt met een klachtenformulier. De maandcommissaris kijkt erop toe dat het juiste formulier behoorlijk is ingevuld. Hij stuurt het formulier (scan/foto) en mogelijke bijlagen per direct door naar de voorzitter(ster) van klachtencommissie Antwerpen en in CC naar klachten@ctr-klachten.be en de voorzitter van CvT Antwerpen.

De klachtencommissie zorgt voor de verdere behandeling (zie verder 4. Het beklagrecht).

Grievens

Andere door de gedetineerde gemelde problemen worden grieven genoemd. Deze kunnen door de gedetineerde gemeld worden door het deponeren in één van de brievenbussen van een "Antwerps" rapportbriefje, een los velletje papier of een gesloten omslag. Gedetineerden hebben eveneens de optie om contact op te nemen met de CvT via reguliere post.

De maandcommissarissen nemen contact met elke gedetineerde die een grief meldt. Er volgt een gesprek. In overleg met de gedetineerde is dit aan of in de cel of, en dat is meestal zo, in een van de gesprekslokalen op de secties.

1.3.2 Aantal grieven

Titel 4, 'Het beklagrecht', geeft informatie omtrent het aantal ingediende klachten. Hieronder wordt er een opsomming gegeven van de grieven waarover een verslag werd opgemaakt.

Maand	Gerapporteerde grieven
Januari	20
Februari	13
Maart	33
April	24
Mei	23
Juni	17
Juli	16
Augustus	16
September	39
Oktober	27
November	26
December	16

Figuur 2 Overzicht van gerapporteerde grieven per maand, 2023

2 DE PENITENTIAIRE INRICHTING

2.1 DE GEVANGENIS VAN ANTWERPEN

De gevangenis van Antwerpen is gevestigd te 2000 Antwerpen, Begijnenstraat 42. Deze gevangenis werd gebouwd tussen 1854 en 1859 door architect Joseph Dumont volgens de inzichten van Edouard Ducpétiaux, toenmalig inspecteur-generaal van het gevangeniswezen.

Het resultaat is een cellulaire gevangenis op basis van het panopticon-model, een stervorming gebouw met een centrale kern en daarop aansluitend drie vleugels, waarvan twee met cellen op drie niveaus en één met cellen op vier niveaus. In de tweede helft van jaren '70 werd de gevangenis grondig gerenoveerd waarbij de verschillende vleugels werden aangepakt.

In 1978 waren vleugel C en de overdekte wandeling aan de beurt. In de jaren '80 werd binnen de muren een nieuwbouw gerealiseerd voor de afdeling halve vrijheid, werd vleugel B onder handen genomen en werd de bestaande centrale kern volledig gesloopt en heropgebouwd in vier niveaus. In 1995 werden vleugel A en de keuken vernieuwd. De inrichting voorzag in 2000 een renovatie van de psychiatrische afdeling en de afdeling voor vrouwelijke gedetineerden; in de loop van de volgende jaren werden wandeling A en B volledig gemoderniseerd en in 2010 werd het administratief complex gehuisvest in een voormalige ambtswoning.

De gevangenis is een arresthuis voor mannen en vrouwen en kent een gesloten regime. De gevangenis Antwerpen heeft een totale capaciteit van 439 plaatsen. Daarvan zijn 48 plaatsen voorbehouden voor vrouwelijke gedetineerden.

In de gevangenis Antwerpen bevindt zich tevens een psychiatrische afdeling (vleugel F of de annex), met een capaciteit van 55 plaatsen. Bij CB 147 van 02.01.2019 werd in de gevangenis Antwerpen tevens een bijkomende Afdeling tot Bescherming van de Maatschappij (ABM) ingericht die uit 9 plaatsen bestaat voor mannelijke geïnterneerden en deel uitmaakt van vleugel F (wet van 5 mei 2014 betreffende de internering; CB nr. 140ter van 30 juli 2018 en CB 147 van 02 januari 2019). Op de ABM kunnen geïnterneerden geplaatst worden door de verschillende KBM's. Deze bijkomende ABM in Antwerpen werd opgericht om een betere spreiding mogelijk te maken van de categorie geïnterneerden die een ernstige agressieproblematiek of veel gedragsproblemen vertonen en om die reden een serieuze uitdaging vormden voor de draagkracht van de bestaande afdelingen of inrichtingen voor de bescherming van de maatschappij. In Antwerpen kunnen dus maximaal 9 geïnterneerden gelijktijdig onder dit statuut verblijven. Andere geïnterneerden verblijven in principe ook allemaal op de psychiatrische afdeling (hoewel er uitzonderlijk ook geïnterneerden op de gewone cellulaire afdelingen kunnen verblijven). Voor de plaatsing op de psychiatrische annex is het juridisch statuut in feite ondergeschikt. Er wordt vooral naar de problematiek van de gedetineerden gekeken. In de praktijk gaat het om mensen met een psychiatrische problematiek, met een zekere kwetsbaarheid, zwakbegaafden/mentaal gehandicapten,

zedendelinquenten,... Kortom, het betreffen mensen die op één of andere manier gebaat kunnen zijn met de extra omkadering van de medische dienst/zorgequipe en die iets kunnen hebben aan het activiteiten aanbod. Verschillende diensten kunnen gedetineerden aanmelden voor Vleugel F (bewaking, PSD, JWA, Vagga, medische dienst/zorgequipe). Ook de directie kan op het rapport een inschatting maken in het contact met de gedetineerden. Ook qua regime, zorgaanbod e.d. wordt geen onderscheid gemaakt naar gelang van het juridisch statuut waaronder iemand hier verblijft (beklaagde, veroordeelde, definitief of niet-definitief geïnterneerde). Alle gedetineerden die op vleugel F verblijven kunnen van het volledige zorg- en activiteiten aanbod gebruik maken, tenzij er middels een tuchtsanctie, BVM of IBVR bepaalde beperkingen worden opgelegd.

De afdeling beperkte detentie kan 26 gedetineerden herbergen.

Twee derde van de capaciteit bestaat uit éénpersoonscellen, maar door de overbevolking wordt het overgrote deel bewoond door twee, en vaak drie personen. Daarnaast zijn nog cellen beschikbaar voor twee, drie, vier en zes personen, die ook omwille van overbevolking vaak door meer dan het voorziene aantal personen worden bevolkt.

Bij binnenkomst krijgt een gedetineerde een onthaalpakket met de volgende producten: 3 vellen schrijfpapier – 3 enveloppes – 1 stylo – 1 shampoo/douchegel 20ml – 1 handzeep 125gr – 1 tandenborstel – 1 tube tandpasta 125ml – 1 scheermesje – 1 kam. Verder krijgen ze een pakket met 10 pakjes confituur van 25 gr., 10 pakjes boter van 20 gr en klontjes suiker. Confituur, boter en suiker worden wekelijks aan de gedetineerden bezorgd. Op sectie krijgen ze ook nog 1 rol toiletpapier per week. Indien de gedetineerden geen geld ontvangen van buiten, krijgen ze wekelijks 9 euro van de gevangenis en elke week verder aangevuld tot deze som. Verder zijn er nog mogelijkheden om via de sociale stock een waterkoker of kleren te krijgen. De sociale stock en de wekelijkse steun van 9 euro wordt via het steunfonds gefinancierd (vb. Winsten uit verkoop van kantineproducten, huur van TV's, enz.). Het onthaalpakket, confituur, boter, suiker en toiletpapier wordt door de overheid gefinancierd. »

2.2 EEN AANTAL PROBLEMEN IN DE GEVANGENIS VAN ANTWERPEN

Terugblik op 2023 met enkele statistieken vanuit de directie inzake de groei van een aantal problemen in het Antwerps arresthuis:

- Er werden 5920 tuchtprocedures of aanverwante zaken geregistreerd, wat neerkomt op een dagelijks gemiddelde van 16.
- Het aantal gevonden gsm's bedroeg 445, wat een stijging betekent ten opzichte van 2022.
- Er zijn 561 gevallen van drugs ontdekt, met een totale hoeveelheid van 13.113 gram.

Ondanks inspanningen blijft de problematiek van overgooien in het arresthuis aanhouden. Met enige opluchting van de directie bleef het in 2023 beperkt tot een schroevendraaier en pepperspray wat betreft wapens.

In 2023 is er nog steeds sprake van een extreme overbevolking. In sommige gevallen ervaren gedetineerden constipatie waardoor zij genoodzaakt zijn hun behoeften te doen in de doucheruimtes van het arresthuis. Dit fenomeen wordt mede veroorzaakt door de beperkte ruimte in de kleine cellen, waarin drie personen verblijven en waarin het voor sommigen moeilijk is om zich op natuurlijke wijze te ontlasten. Als gevolg hiervan moeten de afvoerputjes van de douches regelmatig worden gereinigd met een stofzuiger, wat bij het gevangenis personeel tot frustraties leidt.

Desalniettemin bereikten ons meldingen over een racistische poster die als reactie op deze situatie op de douchedeuren werd aangebracht door gevangenis personeel. De directie heeft onverwijld maatregelen genomen om dit onaanvaardbare gedrag aan te pakken en te veroordelen. Deze kwestie situeert zich binnen het ruimere kader van de problematiek met betrekking tot overbevolking en racisme binnen de gevangeniscontext.

3 HET TOEZICHT

3.1 BELANGRIJKSTE THEMA'S DIE WERDEN OPGEMERKT DOOR DE CVT

In dit onderdeel worden de voornaamste onderwerpen vermeld die in 2023 zijn geconstateerd door de CvT. De afbeeldingen die worden gebruikt ter ondersteuning van de waarnemingen, zijn niet specifiek gekoppeld aan individuele gevallen en kunnen daarom niet met elkaar in verband worden gebracht.

3.1.1 Medische zorg

Er zijn regelmatig grieven die betrekking hebben op de medische zorg en behandeling in het arresthuis.

Observatie 5 september 2023 – Medicatie

X heeft zijn ongenoegen geuit over het feit dat hij herhaaldelijk antipsychotica heeft ontvangen in plaats van het spierontspannende medicijn dat hij aan zijn arts heeft gevraagd om beter te kunnen slapen. Hij heeft dit onderwerp met ons besproken en hoopt dat hij in de toekomst het beoogde spierontspannende medicijn kan krijgen om de gevolgen van zijn medische toestand te verlichten.

Observatie 26 juni 2023 – Medische dienst

X deelt mee dat hij het gevoel heeft niet serieus genomen te worden door de dokter. Ondanks meerdere medische problemen, waaronder schurft en een hernia, ervaart hij ontoereikende medische ondersteuning.

3.1.2 Internering

In de gevangenis treffen we herhaaldelijk gedetineerden aan die eigenlijk in een psychiatrische setting thuishoren. Bovendien kunnen ook gedetineerden zonder specifieke psychiatrische problematiek behoefte hebben aan psychologische bijstand. Wij, als CvT, zijn van mening dat het een gezonde reflex is om te willen reflecteren, praten en proberen te verwerken, zelfs voor diegenen zonder expliciete psychiatrische problemen.

Observatie 25 november 2023 – Nood aan medische bijstand

X verblijft, ondanks zijn internering, op de gewone afdeling in het arresthuis. Hij was erg aangedaan van de manier hoe er met zijn convertiestoornis werd omgegaan. Er zouden verschillende verplichte zaken moeten voldaan worden bij zijn detentie, onder andere een afgedekt sanitair. Volgens hem werden er geen voorzorgsmaatregelen genomen voor deze stoornis. Ook wordt er niet op een gepaste manier gereageerd indien hij hier uitvalverschijnselen door ervaart. Hij beweert niet serieus genomen te worden omdat hij geïnterneerd is en dit baart hem

zorgen. De medische dienst zou deze stoornis niet doorgegeven hebben aan de directie en het personeel. Het is zorgwekkend dat deze persoon geïnterneerd is en op de gewone afdeling verblijft en dat er daarbovenop nog eens niet wordt tegemoet gekomen aan zijn noden en behoeften. De directie heeft ervoor gezorgd dat deze zorgnood overal genoteerd werd zodat het personeel nu weet hoe ze moeten reageren indien dit voorvalt.

Observatie 26 juni – Overplaatsing F-vleugel

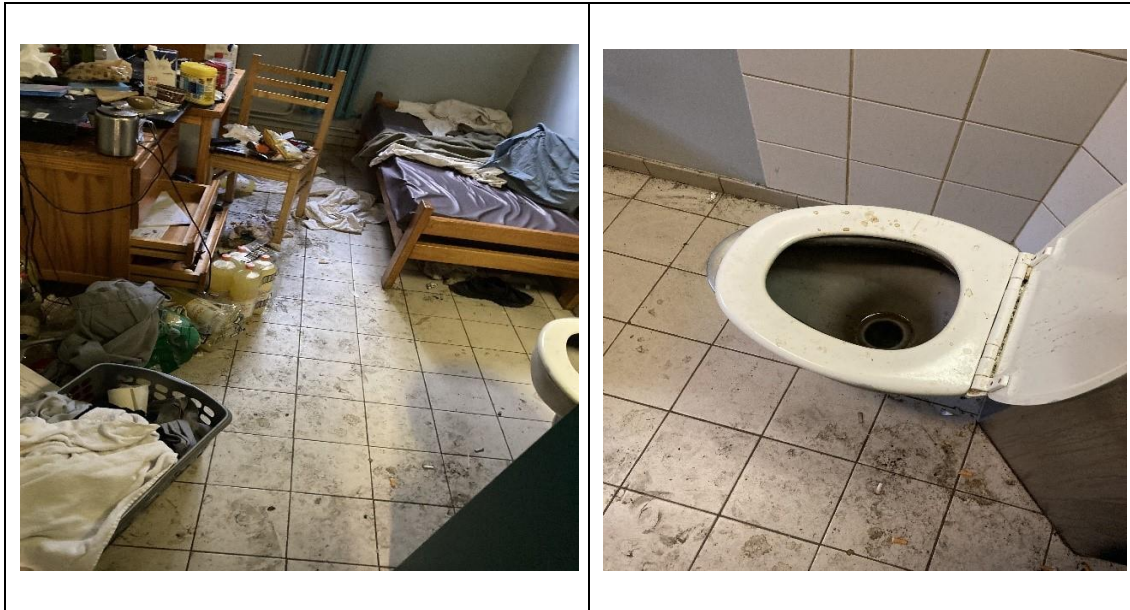
Y vertelt ons dat hij geïnterneerd is en in principe in de F-vleugel hoort te verblijven. Dit zou hem al enige tijd beloofd zijn, maar hij zou hier graag meer duidelijkheid over willen.

Observatie 12 januari 2023– Psychologische en psychiatrische zorg

Op 12 januari vonden we een rapportbriefje in de CvT-brievenbus in de F-Vleugel, op verzoek van een geïnterneerde die om een gesprek vroeg. Bij het openen van de deur troffen we Y aan in een diepe slaap en was het niet mogelijk om hem met stemgeluid te wekken. Volgens de ontvangen informatie had hij de dag ervoor op aanwijzing van de psychiater medicatie toegediend gekregen, wat mogelijk de reden was voor zijn slaaptoestand. De cel zelf verkeerde in erbarmelijke staat en de voeten van Y, die blootlagen, waren buitengewoon vuil. Men vertelde ons dat de man weigert zich te wassen en zijn cel schoon te maken.

Via de directie en de zorgpsychiatrie vernamen we dat Y als onbeschoft wordt beschouwd en weigert zijn cel op te ruimen. De hygiëne is zeer slecht, en er verschijnen allerlei insecten door een chaos van etensresten. De CvT concludeert dat deze man beter in een psychiatrische setting thuishoort en dat het duidelijk is dat het verouderde en overbevolkte arresthuis tekortschiet. Het aanwezige personeel heeft verzekerd hun best te doen qua zorg en bejegening, maar de problematiek van de Antwerpse gevangenis kent zijn beperkingen. Later vernemen we dat Y is overgeplaatst naar een FPC (Forensisch Psychiatrisch Centrum) vanwege een dringend verzoek van de directie.

Figuur 3 Onhygiënische cel

3.1.3 Infrastructuur en detentieomstandigheden

Het gevangeniswezen wordt momenteel geconfronteerd met overbevolking, wat resulteert in suboptimale detentieomstandigheden. We hebben verschillende klachten ontvangen van gedetineerden die direct verband houden met deze overbevolkingssituatie.

Observatie 9 oktober 2023 – Overbevolking

Als gevolg van overbevolking bevinden zich meerdere gedetineerden in één cel. In deze beperkte ruimte is er een openbaar toilet, wat de gedetineerden aanzet tot het beschermen van hun privacy door het gebruik van een laken.

X uit bezorgdheid over de huisvesting in het arresthuis, waar gedetineerden verplicht zijn om met drie personen op een cel te verblijven, waarbij één persoon zelfs met een matras op de grond moet liggen. X vraagt zich af of deze praktijk legitiem is. Dit leidt vaak tot conflicten, aangezien ze voortdurend gedwongen worden om met velen in een beperkte ruimte te verblijven.

Observatie 5 september 2023 – Matras op de grond

X vertelt dat hij, ondanks zijn fysieke beperkingen en het feit dat hij met een stok loopt, gedwongen werd om op een matras op de grond te slapen. Dit komt doordat er drie personen verblijven in een cel die eigenlijk bedoeld is voor twee personen. X geeft aan ernstig valide te zijn waardoor dit voor hem niet evident is. De directie

heeft ondertussen op deze situatie gereageerd en hem inmiddels een bed ter beschikking gesteld hebben om te slapen.

Observatie 6 februari 2023 – Gevolgen van overbevolking: onveilige situaties

Y sprak ons aan en deelde zijn bezorgdheid over het feit dat ze met drie personen in een cel verblijven die eigenlijk bedoeld is voor twee personen. Wanneer hij 's nachts naar het toilet moet, wordt hij gedwongen om over zijn celgenoot heen te stappen, die op een matras op de grond ligt. De spanningen in de cel bereiken een hoogtepunt, en Y maakt zich ook zorgen over de onveilige situatie die hierdoor ontstaat.

Figuur 4 Gevolgen van overbevolking

Observatie 7 augustus 2023 – Rattenplaag

X uitte zijn bezorgdheid over een rattenplaag die zich binnen de muren van de gevangenis verspreidde. Dit is een bekend probleem in de gevangenis van Antwerpen, waarbij ratten via de riolering uit het toilet naar boven zouden komen en ook in de keuken zijn waargenomen.

Hoewel er een onderhoudscontract is tussen de gevangenis en een ongediertebestrijdingsbedrijf blijft dit probleem een uitdaging voor de hygiëne en gezondheid van de gedetineerden.

Observatie 19 augustus 2023 – Beschadigd meubilair

X beklagde zich over de defecte tafel en koelkast in zijn cel. Daarnaast is het toilet in zijn cel kapot en ondervindt hij problemen met zowel de koelkast als de antenne van de televisie. Hij heeft de CvT aangesproken in de hoop dat dit kan gemaakt worden.

Figuur 5 Beschadigd meubilair

Observatie 17 mei 2023– Versleten infrastructuur douches en toilet

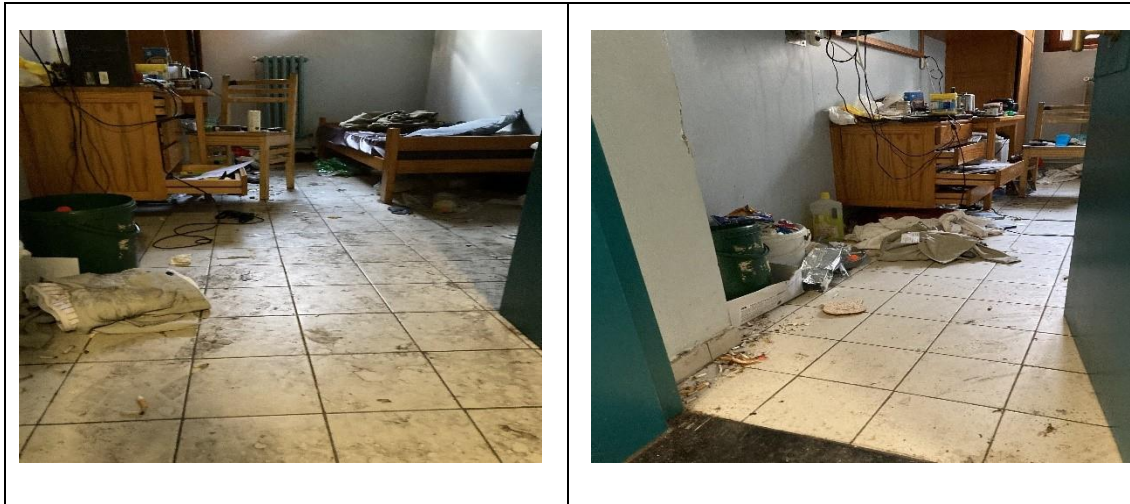

Figuur 6 Versleten infrastructuur

Observatie 28 september 2023 - Hygiëne

X klaagt over de hygiënische omstandigheden in het arresthuis. Ze geven aan dat ze graag dagelijks zouden willen douchen, maar dit is alleen toegestaan als ze een medisch attest kunnen voorleggen. Dit wordt bevestigd door verschillende andere gedetineerden die aangeven dat er niet altijd douchegelegenheden wordt geboden en dit daarom dus resulteert in ontoereikende hygiënische omstandigheden.

Tijdens ons gesprek met Y in de strafcel gaf hij aan dat er geen wastafel aanwezig was. Pas op de tweede dag kreeg hij de mogelijkheid om te douchen, maar dit aanbod werd pas gedaan na tussenkomst van de CvT.

Figuur 7 Vuile cellen

3.1.4 Prijzen kantine en telefonie

Verscheidene gedetineerden hebben hun ontevredenheid geuit over de hoge prijzen in de gevangeniskantine.

Observatie 9 oktober 2023 - Hoge kantineprijzen

We spraken X die niet te spreken is over de prijzen in de gevangeniskantine, die aanzienlijk hoger liggen dan die in de supermarkten buiten de gevangensmuren. Het geld dat hiermee wordt gegenereerd, zou worden gebruikt om wekelijks financiële steun te bieden aan gedetineerden zonder middelen. Niet alle gedetineerden zijn het met deze regeling eens.

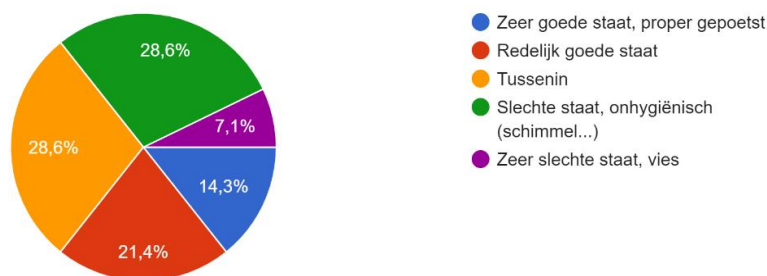
3.2 ONDERZOEK STRAF- EN BEVEILIGDE CEL

In lijn met de in de titel genoemde *good practices* (cfr. titel 1.2.4) van het afgelopen jaar, zijn er in 2023 onderzoeken uitgevoerd onder gedetineerden die hun tijd doorbrachten in de straf- en beveiligde cel. De bevindingen zijn gebaseerd op de feedback van vijftien deelnemers en enkele maandcommissarissen.

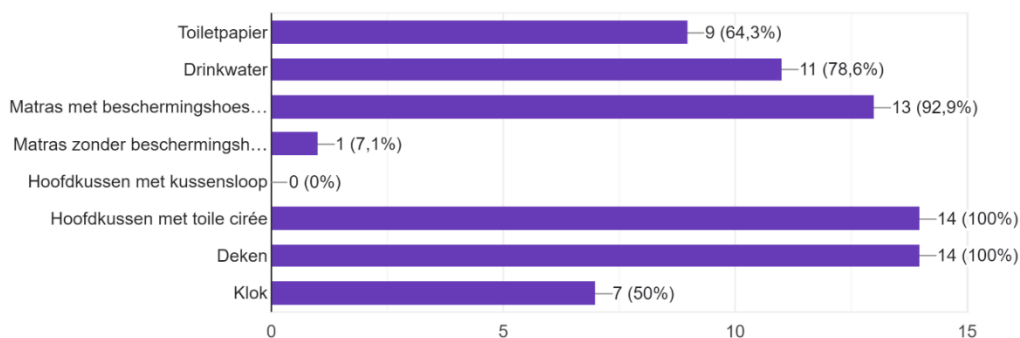
3.2.1 Materiële staat van de straf- en beveiligde cel

De onderstaande grafiek betreft een evaluatie door de maandcommissaris van de materiële toestand van de straf- en beveiligde cel. Bovendien hebben de maandcommissarissen onderzocht of specifieke zaken aanwezig waren. Dit resultaat is terug te vinden in de tweede grafiek.

1. a Beoordeling door de maandcommissaris van de materiële staat van de strafcel/ beveiligde cel
14 antwoorden

1. b Zijn volgende zaken in de cel aanwezig? (meerdere keuzes mogelijk)
14 antwoorden

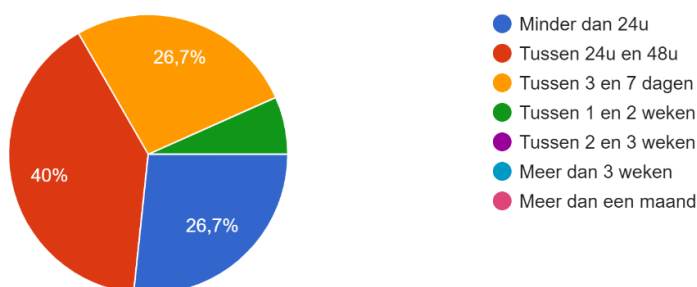
3.2.2 Duurtijd afzondering

Deze grafiek betreft de duur van de afzondering volgens de maandcommissaris en de gedetineerde.

2. Vragen gericht aan de gedetineerde die zich in de strafcel/naakte cel bevindt of recent bevond.

a) Hoelang zit u al in afzondering?

15 antwoorden

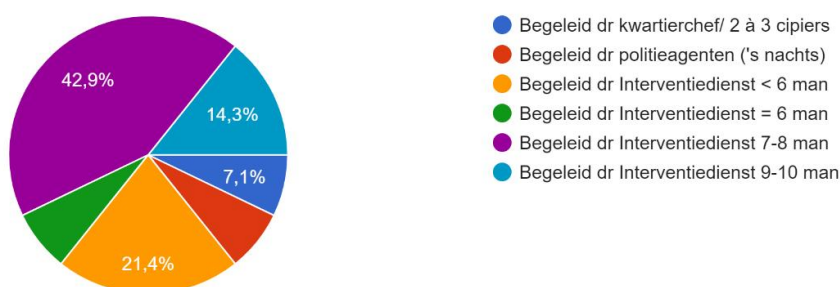

3.2.3 De wijze van overbrenging naar de straf- en beveiligde cel

In deze grafiek wordt de wijze van overbrenging naar de straf- en beveiligde cel weergegeven.

3. a Op welke wijze werd u overgebracht naar de strafcel?

14 antwoorden

3.2.4 De reden van overbrenging naar de straf- en beveiligde cel

Verschillende gedetineerden hebben vrijwillig verzocht om in een straf- of beveiligde cel te worden geplaatst, hoofdzakelijk met als doel rust te vinden en in afwachting van een overplaatsing naar een andere gevangenis. Daarnaast zijn er enkele personen die onvrijwillig in een straf- en beveiligde cel verblijven. De meest voorkomende redenen hiervoor zijn conflicten met celgenoten, weigering om een

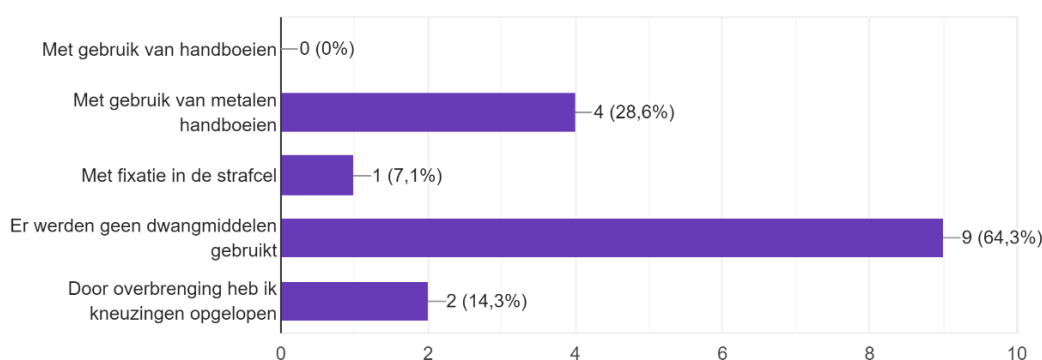
éénpersoonscel te delen met drie personen, agressief gedrag, problemen met de PBA's etc.

3.2.5 Het gebruik van dwangmiddelen

Er werd eveneens in de enquête bevraagd of er dwangmiddelen zijn gebruikt tijdens de overbrenging of in de staf- en beveiligde cel.

3.b Werden er dwangmiddelen gebruikt tijdens uw overbrenging of in de strafcel?

14 antwoorden

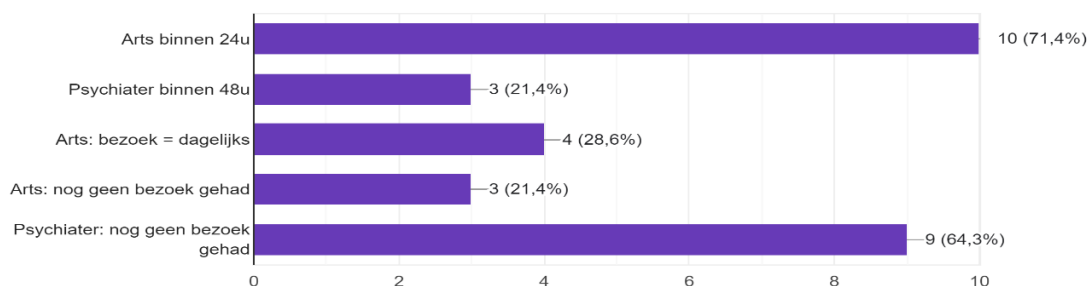

3.2.6 Bezoek arts, psychiater en directeur

In de straf- en beveiligde cel geldt de regel dat gedetineerden dagelijks bezoek moeten ontvangen van zowel de directeur als de arts en de psychiater. De onderstaande twee grafieken tonen de frequentie van deze bezoeken.

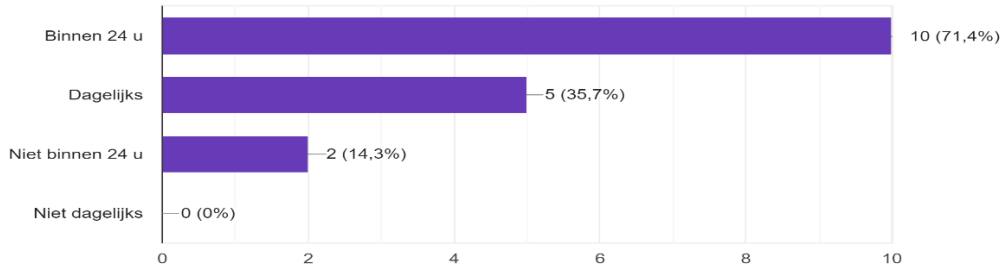
4. Bezoek van arts en psychiater gebeurde:

14 antwoorden

5. Bezoek van een directeur:

14 antwoorden

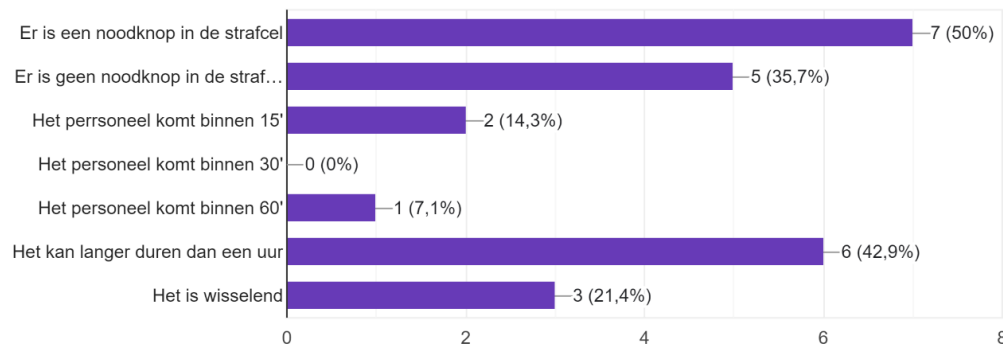

3.2.7 Toegang tot personeel

De gedetineerden zijn gevraagd of ze voldoende toegang hadden tot personeel. Het resultaat van deze vraag wordt weergegeven in de onderstaande grafiek.

10. Heeft u voldoende toegang tot het personeel?

14 antwoorden

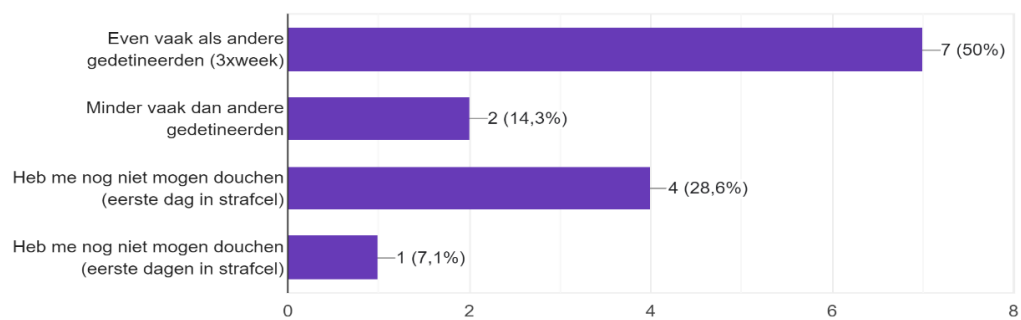

3.2.8 Toegang tot douches en wandeling

Gedetineerden die zich in de strafcel bevinden, dienen in staat te zijn om te douchen en moeten voorzien worden van het reguliere gevangenisvoedsel. Ze hebben ook elke dag recht op een afgezonderde wandeling. Onderstaande grafiek geeft aan hoe vaak gedetineerden de gelegenheid kregen om te douchen en te wandelen gedurende hun verblijf in de straf- en beveiligde cel.

6. Hoe vaak mag/mocht u zich douchen?

14 antwoorden

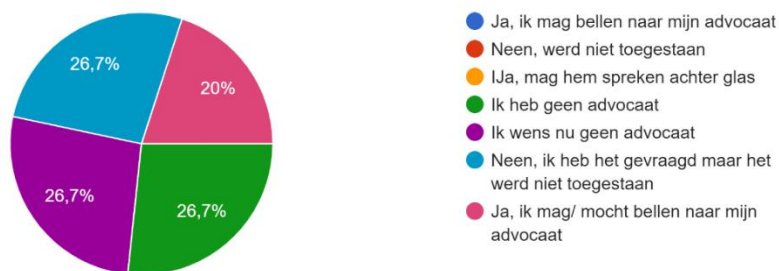

3.2.9 Toegang tot advocaat

Gedetineerden hebben de mogelijkheid om dagelijks contact op te nemen met hun advocaat indien zij dit wensen, terwijl zij zich in de straf- en beveiligde cel bevinden.

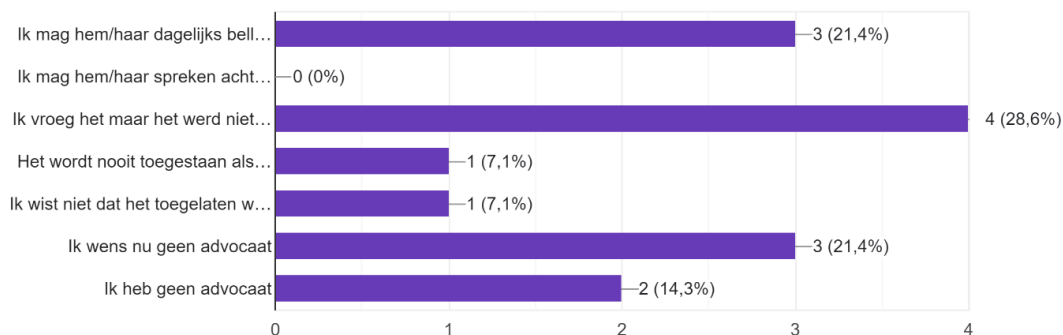
6. Heeft u voldoende toegang tot uw advocaat?

15 antwoorden

8. Heeft u voldoende toegang tot uw advocaat?

14 antwoorden

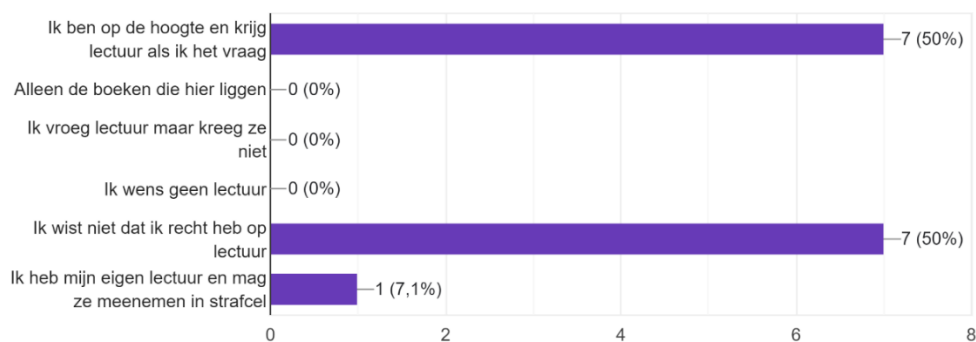

3.2.10 Toegang tot lectuur in de bibliotheek

De gedetineerden werden ook ondervraagd of ze op de hoogte zijn van hun recht op toegang tot lectuur uit de bibliotheek. De onderstaande grafiek geeft de antwoorden hierop weer.

9. Weet u dat men recht heeft op lectuur uit de bibliotheek? In eigen taal...

14 antwoorden

3.3 TRANSVERSAAL THEMA VAN HET JAAR 2023: STAKING EN MINIMALE DIENSTVERLENING

3.3.1 Aantal stakingen in 2023

In 2023 hebben er meerdere stakingen plaatsgevonden, namelijk op 11 januari, 8 maart, 22 mei, 11 augustus, 25 en 26 september en 12 december.

3.3.2 Aanleidingen voor de stakingen

Op 31 juli 2023 verstuurdde de vakbonden een stakingsaanzegging 24 uur voor 10 augustus 2023 vanaf 22.00u naar de Directeur-Generaal EPI, Rudy Van De Voorde. De aanleiding voor de stakingsaanzegging betrof de twee volgende redenen:

- de aanhoudende agressie tegenover personeel, fysiek en psychisch, en het ontbreken aan adequate oplossingen door de hogere overheid,
- het uitblijven van een passende infrastructuur en middelen om de huidige vorm van detentie op een correcte manier toe te passen.

Zoals de procedure het voorschrijft, werd er een basiscomité georganiseerd door de directie van het arresthuis van Antwerpen op 4 augustus 2023. Er werden weinig lokale eisen op tafel gelegd door de vakbonden. Er werden wel een aantal thema's besproken, maar het werd van in het begin van het overleg duidelijk dat er beslist was om een actiedag te doen. Bij een vorig agressie-incident in juni 2023 had het personeel al aangegeven dat bij een volgend incident zeker acties zouden gevoerd worden.

Op 14 september 2023 verstuurdde de vakbonden ACV openbare diensten, CSC publics en VSOA-SLFP, ACOD ABW openbare diensten een stakingsaanzegging in met startdatum 24/09/2023 en vanaf 22.00u naar de Directeur-generaal EPI, Rudy Van De Voorde. De aanleiding voor de stakingsaanzegging betrof volgende redenen:

- Gebrek aan toereikende oplossingen voor de problemen die opgesomd werden in de procedure sociaal conflict zonder stakingsaanzegging dd 09/08/2023, ongeacht deze problemen besproken werden tijdens HOC-vergaderingen op 24/08/2023 en 08/09/2023.
- Het uitblijven van oplossingen (op korte termijn) resulteert in onaanvaardbare werkomstandigheden voor het personeel (te hoge werkdruk, onveilige werkomstandigheden, personeelstekort) en levensomstandigheden voor de gedetineerden (overbevolking).

Er werd een basisoverlegcomité georganiseerd HOC en voorgezeten door de directeur van de beleidscel mevrouw Mathilde Steenbergen. Ondanks het constructief overleg is men niet tot een vergelijk gekomen om de staking te vermijden.

3.3.3 Minimale dienstverlening tijdens stakingen

De wet van 23 maart 2019 regelt de gegarandeerde dienstverlening tijdens stakingen en legt bepaalde beperkende voorwaarden op met betrekking tot het recht op staken van het penitentiaire personeel opdat de continuïteit van de penitentiaire dienstverlening gewaarborgd blijft. Het inrichtingshoofd van een gevangenis moet vanaf het moment van de stakingsaanzegging bepaalde acties ondernemen om de gegarandeerde dienstverlening te realiseren. Vooreerst maakt het inrichtingshoofd een lijst op van de personeelsleden die een intentieverklaring doen om niet deel te nemen aan de sociale actie. Op basis van deze lijst tracht de directeur de diensten te organiseren met de beschikbare personeelsleden. De personeelsleden moeten hun intentie uiterlijk 72 uur voor de aanvang van de staking kenbaar maken. Diegenen die verzuimen dit te doen, worden geacht beschikbaar te zijn voor het organiseren van de diensten.

Op basis van deze lijst en van de operationele personeelsplannen neemt de gevangenisdirecteur de nodige maatregelen om de uitvoering van de essentiële diensten te waarborgen. De ministeriële omzendbrief nr. 1819 van 24 februari legt het operationeel personeelsplan vast per inrichting. Dit plan bepaalt de minimale bezettingsgraad waar tijdens een stakingsperiode aan moet worden voldaan. Voor stakingen van 24 uur is er een uitzondering voorzien op de minimale bezettingsgraad door middel van de 20/25 procent regel. Afhankelijk van de capaciteit van de betrokken penitentiaire inrichting worden de personeelsplannen met 20 of 25 procent verminderd in geval van een 24-urenstaking.

Het arresthuis is een inrichting met een capaciteit van 439 gedetineerden waardoor het operationeel personeelsplan met 25% verminderd wordt bij sociale acties van 24 uur. Het operationeel personeelsplan bepaalt dus de effectieven van de personeelsgroepen 'bewaking en beveiliging' en 'technisch' die moeten worden voorzien bij een 24-urenstaking.

Artikel 17 van de wet van 23 maart 2019 bepaalt dat tijdens de gehele duur van de staking op dagelijkse basis moet worden voorzien dat elke gedetineerde:

- kwalitatieve maaltijden met voldoende kwantiteit krijgt;
- de mogelijkheid heeft zijn uiterlijk en zijn lichamelijke hygiëne behoorlijk te verzorgen; staking van meer dan twee dagen dient de gedetineerde over een periode van één week minstens twee douches te kunnen nemen;
- de medische en welzijnzorgen ontvangt die zijn gezondheidstoestand vereist;

- de mogelijkheid heeft om minstens één uur in open lucht te vertoeven;
- de mogelijkheid heeft om in contact te blijven met zijn naastbestaanden: dagelijks via briefwisseling; staking van twee dagen, minstens één keer per week via bezoek en telefoon;
- zijn rechten op verdediging kan uitoefenen met inbegrip van de mogelijkheid het bezoek te ontvangen van zijn advocaat;
- ontvangen van bezoek van een consulaire of diplomatieke vertegenwoordiger.
- in contact kan treden met een vertegenwoordiger van zijn godsdienst of levensbeschouwing;
- het grondgebied kan verlaten indien door de rechtbank vrijgesproken.

De commissie stelde vast dat de niet-naleving van de gegarandeerde dienstverlening de veiligheid, de gezondheid en de basisrechten van de gedetineerden in het gedrang brengt. Dankzij de inzet van de aanwezige personeelsleden konden welbepaalde diensten worden verleend en welbepaalde basisrechten van de gedetineerden worden gewaarborgd zoals de wandeling, het telefoneren en de bedeling van de maaltijden. Desondanks konden andere basisrechten zoals het bezoek, de mogelijkheid om te douchen of de verdeling van de post niet worden gegarandeerd. Daarenboven dreigden de veiligheid en de menselijke waardigheid van alle gedetineerden en geïnterneerden in het gedrang te komen. De commissie spreekt dan ook haar waardering uit voor de inspanningen die de aanwezige personeelsleden leverden in moeilijke omstandigheden. De vaststellingen doen geen afbreuk aan hun inzet.

3.3.4 Gevolgen van stakingen. Onze observaties

In september 2023 is er een persartikel verschenen in de Gazet van Antwerpen waarin werd vermeld dat de CvT van Antwerpen voortaan gevangenispersoneel wil laten opvorderen vanaf de eerste stakingsdagen. Tijdens de stakingsdagen wordt er niet voldaan aan de basisbehoeften van de gedetineerden. Er wordt in dit artikel verwezen naar de staking van 11 augustus in de gevangenis van Antwerpen. Sinds maart 2019 kan de provinciegouverneur extra personeel opvorderen om aan de basisbehoeften van gedetineerden te voldoen. Deze maatregel is echter niet geldig voor stakingen die korter duren dan 48 uur. Wij, als commissie van Toezicht, pleiten ervoor om deze mogelijkheid om personeel te vorderen uit te breiden.

Observatie 11 augustus 2023 – Personeel

Bij de penitentiare beampten was de stakingsbereidheid op 10 augustus erg groot. Van het bewakend kader dienden 85 personeelsleden een stakingsintentie in en van de technische diensten 12 personen. Toch bepaalt de wet van 23 maart 2019 dat de diensten tijdens de gehele duur van de staking moeten worden gewaarborgd. Het respect voor de menselijke waardigheid zou de hoogste prioriteit moeten hebben volgens het CPT.

Observatie 11 augustus 2023 – Medicatie

Voor wat de bezorging van de medicatie betreft, vernam de delegatie via het personeel op de F-Vleugel (geïnterneerden) dat de verdeling medicatie op een "later" uur werd verdeeld dan het normale uur.

Observatie 11 augustus 2023 – Wandelingen

Tijdens de 24-uursstaking werden er GEEN wandelingen georganiseerd. De gedetineerden hadden dus geen mogelijkheid om in open lucht te vertoeven. Voor het overige was er een gesloten regime van toepassing en verbleven de gedetineerden 24 uur op cel, met uitzondering van de enkele gedetineerden die konden werken. Enkele gedetineerden hebben immers kunnen werken, zoals de fatiken, keuken- en BAD-medewerkers en hoveniers (die zorgen voor de afvalophaling).

Observatie 11 augustus 2023 – Telefoon

In het arresthuis is in principe elke cel uitgerust met een telefoon. In bepaalde afdelingen kunnen de gedetineerden ook gebruik maken van de gemeenschappelijke telefoontoestellen op de gang, tijdens de actie was dit NIET toegelaten.

Tijdens het bezoek werd de delegatie van de CvT aangesproken door een gedetineerde aan het luik van zijn celdeur. Zijn telefoon op cel was al enkele dagen stuk en hij verzocht om dringend te mogen telefoneren. Betrokkene was zeer geagiteerd. Het telefoneren werd hem geweigerd door de aanwezige PBA en politieagent. Na interventie door de CvT delegatie heeft de dienstdoende PBA de gedetineerde op cel laten telefoneren met een mobiel toestel van de inrichting.

Observatie 25 & 26 september 2023 – Maaltijden en persoonlijke hygiëne

Gedurende de staking zorgden de aanwezigen ervoor dat de drie dagelijkse maaltijden werden bedeed, evenwel werd het middagmaal (op het normale uur) samen bedeed met het avondmaal. Een aantal gedetineerden werden tewerkgesteld in de keuken of hielpen als fatik bij de bedeling van de maaltijden. Deze gedetineerden konden zich nadien douchen, voor de andere gedetineerden was het niet mogelijk om zich te douchen gedurende de staking. Artikel 17 van de wet van 23 maart 2019 bepaalt dat de gedetineerden zich tijdens de staking van meer dan twee dagen over een periode van één week minstens twee keer moeten kunnen douchen. Wel moeten de gedetineerden, ook tijdens een 24-urenstaking, hun uiterlijk en lichamelijke hygiëne behoorlijk kunnen verzorgen. Op de dag van de staking op 11 augustus werden er "hoge" temperaturen bereikt. De delegatie van de CvT stelde al in de voormiddag vast dat het op bepaalde vleugels en in bepaalde cellen drukkend warm was. De vraag rijst of de gedetineerden onder dergelijke omstandigheden hun lichamelijke hygiëne überhaupt kunnen verzorgen zonder een douche te kunnen nemen?

Observatie 13 december 2023 – Aankondiging staking

We spraken met persoon X, die zeer ontevreden was over de berichtgeving met betrekking tot stakingen. Hij overwoog een klacht in te dienen vanwege het gebruik van de term 'HOT NEWS' bovenaan de brief over de staking van 17 december 2023. Hij beschouwt dit als volstrekt ongepast gezien de beperkte omstandigheden waarin gedetineerden zich bevinden tijdens een staking. Hij heeft de CvT gevraagd of de communicatie op een meer passende manier kon worden gebracht. Ondertussen heeft de directie van de gevangenis aangegeven dat ze het nieuws over aangekondigde stakingen niet meer gingen verspreiden als een 'hot item'.

!!! HOT NEWS !!!

Staking van 25/09 tem 26/09 en 05/10

Op 25/09 zal er een 48u- staking starten die loopt tot en met 26/09, alsook is er een staking gepland op 05/10. Hierdoor zullen er een aantal wijzigingen gemaakt worden in het regime. Deze aanpassingen zullen nodig zijn aangezien onze personeelsbezetting geen normale werking toe laat.

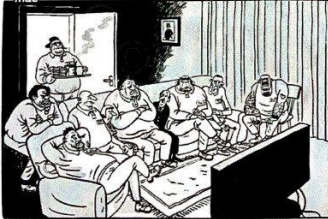
Bezoek
Het bezoek dat al gereserveerd en goedgekeurd was zal geannuleerd worden en dien je opnieuw aan te vragen voor een andere dag. Het is dan ook niet mogelijk om nieuwe aanvragen in te dienen voor deze dagen. Laat jouw vrienden en familie tijdig weten dat er geen bezoek zal doorgaan op 25 en 26 september, en 5 oktober (ook geen ongestoord of sociaal bezoek).

Kantine
De kantine-regeling op de stakingsdagen 25/09-26/09 + 5/10 blijft ongewijzigd. De kantine zal doorgaan zoals gewoonlijk.
De kantinebladen zullen verspreid worden volgens de dagelijkse routine werking.

Boekhouding
De meeste administratieve diensten zullen wel aanwezig zijn waaronder de boekhouding/BDW. Het belkrediet kan aangevraagd worden en zal verwerkt worden zoals gewoonlijk.

We begrijpen dat deze staking een invloed heeft op het regime en de activiteiten die doorgaan in Antwerpen. We zullen ons best doen om zoveel mogelijk te laten doorgaan maar kunnen hierrond geen beloftes maken.

Fitness
Tenslotte hebben we meldingen gekregen dat enkele fitnessstoelstenen op de wandeling en in de fitnessruimte niet werken. We zijn hiervan op de hoogte en de onderdelen die nodig zijn voor de reparatie zijn besteld. Wanneer deze onderdelen aankomen kunnen we spijtig genoeg niet zeggen maar we volgen het zeker en vast op en hopen alles zo snel mogelijk te herstellen.

"Heh, Marge, I couldn't just leave them locked up while I was on strike"

4 HET BEKLAGRECHT

4.1 DE KLACHTENCOMMISSIE VAN ANTWERPEN

4.1.1 Samenstelling

Op 01.01.2023 was de KC van Antwerpen samengesteld uit 3 actieve leden en 1 jurist van CTRG:

1. Etienne Foets, voorzitter van de KC
2. Imane El Morabet, lid, jurist bij Unia (Interfederaal Gelijkekansen-centrum)
3. Sanne De Clerck, lid, advocaat aan de balie van Antwerpen
4. Sofie Helsen, jurist, werkzaam bij het secretariaat van de klachtencommissie van de CTRG. Zij staat de KC met raad en daad bij en zorgt ervoor dat de beslissingen van de KC juridisch correct worden opgemaakt. Zij ondersteunt de KC's van de PI's Antwerpen en Beveren.

Teneinde hun onafhankelijkheid en onpartijdigheid als lid van de KC te vrijwaren treden de eerste drie actieve leden niet (meer) op als maandcommissaris.

Zijn plaatsvervangend lid van de KC:

- Anaïs Goos, advocaat aan de balie van Antwerpen
- Nathalie Goedertier, referendaris bij de R.B. v.1^e.A. Antwerpen
- Lieve Lagae, gepensioneerd, erkend bemiddelaar

In de loop van het jaar hebben zich enkele wijzigingen voorgedaan en bestond de KC eind december uit:

1. Luc Claessens, voorzitter KC, jurist, gepensioneerd
2. Sanne De Clerck, lid, advocaat aan de balie van Antwerpen
3. Anaïs Goos, lid, advocaat aan de balie van Antwerpen
4. Sien Geraerts, jurist werkzaam bij het secretariaat van de klachtencommissie van de CTRG. Zij staat de KC met raad en daad bij en zorgt ervoor dat de beslissing van de KC juridisch correct worden opgemaakt. Zij ondersteunt de KC's van de PI's Antwerpen en Mechelen.

Plaatsvervangende leden:

- Imane El Morabet, jurist bij Unia (Interfederaal Gelijkekansen-centrum)
- François Paris, voorzitter CvT, manager

4.1.2 Functioneren

Hiervoor wordt verwezen naar de wetgeving zoals terug te vinden in de artikelen 147 t/m 158 van de Basiswet van 12.01.2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden (hierna Basiswet).

De KC zetelt en vergadert naargelang de noden en het aantal klachten waarvoor de voorzitter een zitting noodzakelijk acht.

Er vonden in 2023 drie besprekingen plaats met de directeur van de P.I m.b.t. de werking van de KC. Hierbij kwamen onder meer volgende thema's aan bod:

- de verspreiding van de nodige informatie onder de gedetineerden over de werking van de KC;
- de vraag om erop toe te zien dat de administratieve vereisten die opgenomen zijn in de bijlagen van de collectieve brieven van DG EPI beter zouden worden nagekomen (handtekening, naam en hoedanigheid van ondertekenaar, datum, aankruisingen...);
- de vraag tot het in herinnering brengen van de te volgen procedures voor zaken waarvoor meerdere klachten werden ontvangen (bv. Procedures naaktfouillering);
- de KC een beter inzicht geven in de werking van de P.I. en de omgang met de gedetineerden.

Het regelmatig aanschuiven van de voorzitter van de KC aan het directieoverleg, georganiseerd door de voorzitter van de CvT, wordt door de directie tot op heden als zeer constructief beschouwd. Onduidelijkheden kunnen op deze wijze worden uitgeklaard en wordt ook op wederzijds begrip voor elkaars werking gecreëerd, nl. dat de directie vooral pragmatisch te werk gaat, terwijl de KC vooral juridisch optreedt en dus nagaat of de beslissingen wettelijk en niet onredelijk of onbillijk zijn.

Er is een databank beschikbaar met alle uitspraken van alle KC's en van de beroepscommissie (BC).

Een nieuwe versie van SharePoint werd uitgerold in 2023 zodat ook de communicatie tussen leden van KC onderling en met jurist van de CTRG vlot en efficiënt gebeuren.

Door een gebrek aan personeel bij de CTRG tijdens de eerste 9 maanden van het jaar liep de gemiddelde doorlooptijd van een dossier (van ontvangst klacht tot beslissing) op van 35 dagen in 2022 naar 81 dagen in 2023. Tijdens de laatste 3 maanden van 2023 werd dit gemiddelde teruggebracht naar 31 dagen.

4.1.3 Kwantitatieve Data

Aantal klachten geregistreerd door het secretariaat	199	
Aantal klachten afgewikkeld op 31/12/2023	169	
Aantal bemiddelingen	0	
Opgetreden als alleen zetelend rechter	120	
Voltallige KC	49	
	Aantal beslissingen op zitting	42
	Aantal beslissingen zonder zitting	7
Klacht afstand	23	
Klacht is geheel of gedeeltelijk gegrond	46	
Klacht is geheel of gedeeltelijk gegrond; Klacht afstand	1	
Klacht is geheel of gedeeltelijk onontvankelijk	34	
Klacht is geheel of gedeeltelijk onontvankelijk; Klacht is geheel of gedeeltelijk gegrond	3	
Klacht is geheel of gedeeltelijk onontvankelijk; Klacht is ongegrond	8	
Klacht is geheel of gedeeltelijk onontvankelijk; Klacht is ongegrond; Klacht is geheel of gedeeltelijk gegrond	3	
Klacht is ongegrond	51	
Gemiddeld aantal dagen tussen beslissing en ontvangst van de klacht	81	
Gemiddeld aantal dagen tussen eindbeslissing en betekening	6	

5 BELANGRIJKSTE BESLUITEN EN AANBEVELINGEN

5.1 OVERBEVOLKING

De overbevolking in het arresthuis van Antwerpen is een prangend en alarmerend fenomeen dat de detentieomstandigheden in de instelling ernstig beïnvloedt. Deze problematiek is niet nieuw en heeft al geruime tijd een verontrustende impact op zowel gedetineerden als het gevangenispersoneel. De schrijnende overbevolking in het arresthuis van Antwerpen vormt niet uitsluitend een aangelegenheid van de gevangenisdirectie en vakbonden; het betreft een maatschappelijk probleem dat zich decennialang uitstrekt over diverse gevangenissen. Als CvT hebben wij onze standpunten gedeeld in opiniestukken in de media, met als doel te informeren en de publieke opinie te beïnvloeden. Daarnaast hebben we correspondentie gevoerd met beleidsmakers op verschillende niveaus: de burgemeester en gouverneur van Antwerpen evenals de minister van Justitie.

Als CvT hebben we reacties ontvangen van zowel de burgemeester als de gouverneur van Antwerpen. Burgemeester, Bart De Wever, stemde in met een werkbezoek aan de gevangenis van Antwerpen, samen met de CvT. Later ontvingen we ook antwoord van gouverneur, Cathy Berx, die begin 2024 op werkbezoek kwam, vergezeld door enkele leden van de CvT. Helaas moest burgemeester, Bart De Wever, zich verontschuldigen. We hebben hem een tweede e-mail gestuurd om het werkbezoek opnieuw in te plannen. Tot op heden hebben we geen reactie van minister van Justitie, Paul Van Tigchelt, ontvangen.

5.2 GEÏNTERNEERDEN

Geïnterneerden onderscheiden zich van andere gedetineerden vanwege hun ernstige psychische aandoeningen. Het verblijf van geïnterneerden in het arresthuis van Antwerpen vereist een specifieke benadering, waarbij de focus ligt op gespecialiseerde zorg en behandeling die rekening houdt met hun mentale gezondheidsbehoeften. Het is ongepast om geïnterneerden in (reguliere) gevangenissen te plaatsen. Het gevangenispersoneel staat voor de uitdaging om een evenwicht te vinden tussen het handhaven van de orde en veiligheid in de gevangenisomgeving en het verlenen van noodzakelijke ondersteuning aan deze specifiek groep gedetineerden.

5.3 STAKINGS DAGEN

Tijdens stakingsdagen kunnen gedetineerden te maken krijgen met beperkingen en verstoringen in de reguliere dienstverlening. Dit kan variëren van beperkte toegang tot basisbehoeften, zoals recreatie en medische zorg, tot veranderingen in het

gebruikelijke regime, zoals maaltijdistributie en bezoekenmogelijkheden. In 2023 vonden er verschillende stakingsdagen plaats in het arresthuis van Antwerpen.

5.4 OVERLEGORGAAN

Het overlegorgaan fungeert als platform waar gedetineerden, personeelsleden en in sommige gevallen externe belanghebbenden samenkomen om kwesties met betrekking tot de gevangenisomgeving te bespreken en oplossingen te zoeken voor problemen. Het primaire doel van een dergelijk overlegorgaan is doorgaans het verschaffen van een open communicatiekanaal tussen diverse belanghebbenden in de gevangenis (directie, gedetineerden, personeel,...) en het bevorderen van wederzijds begrip. De regelgeving met betrekking tot het overlegorgaan is vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 17 oktober 2018 betreffende het beheer van penitentiaire inrichtingen.

In de Basiswet van 12 januari 2005, meer specifiek in artikel 7, wordt expliciet verwezen naar het overlegorgaan. Artikel 7 benadrukt dat het bevorderen van een overlegklimaat een centraal doel is in elke gevangenis. Ter implementatie hiervan wordt in elke gevangenis een overlegorgaan opgericht. Het voornaamste doel van dit orgaan is om gedetineerden de gelegenheid te geven inspraak te hebben in aangelegenheden van gemeenschappelijk belang die relevant zijn voor hun betrokkenheid.

Sinds eind december 2021 heeft het arresthuis van Antwerpen ervoor gekozen geen overlegorgaan meer te organiseren, en dit besluit is gebaseerd op verschillende overwegingen. Ten eerste wordt aangevoerd dat er momenteel een tekort aan capaciteit is bij de directie om dergelijke overleggen te organiseren. Deze beperking kan voortkomen uit een combinatie van factoren, zoals personeelstekort, tijdsbeperkingen of andere operationele uitdagingen waarmee de gevangenis op dat moment wordt geconfronteerd.

Een tweede belangrijke overweging bij het besluit om het overlegorgaan niet te organiseren, is de prioriteitstelling van de gevangenisdirectie. Er wordt gesteld dat er momenteel belangrijker zaken zijn die dringender aandacht en prioriteit vereisen. Deze zaken kunnen variëren van veiligheidskwesties tot het verbeteren van de algemene gevangenisomstandigheden of andere urgente zaken die moeten worden aangepakt.

Een derde reden die wordt genoemd, is het feit dat gedetineerden vaak verzoeken indienen tijdens het overleg die niet haalbaar zijn of waar ze zelf geen invloed op kunnen uitoefenen.

5.5 AANBEVELINGEN

Op basis van de voorgaande vaststellingen in het arresthuis formuleert de CvT enkele aanbevelingen.

5.5.1 Aanbeveling 1: Aanpak overbevolking

We wensen minister van Justitie, Paul Van Tigchelt, gouverneur Cathy Berx en burgemeester, Bart De Wever van Antwerpen regelmatig te benaderen en er bij hen op aan te dringen om concrete maatregelen te nemen. De hoogste prioriteit moet worden gegeven aan het beëindigen van de situatie waarin gedetineerden gedwongen zijn om op de grond te slapen. Dit vereist onmiddellijke actie om slaapfaciliteiten te verbeteren en voldoende bedden beschikbaar te stellen.

Om dit te bereiken, moeten we ons beperken tot de maximale capaciteit van de gevangenis, namelijk 439 gedetineerden. Dit kan worden bereikt door een *numerus clausus* in te stellen voor de gevangenis capaciteit, waardoor overbevolking wordt voorkomen en de levensomstandigheden van gedetineerden worden verbeterd. Een andere benadering om de maximale capaciteit te waarborgen, is het bevorderen van alternatieve straffen en het verminderen van het aantal gevangenisstraffen. Dit zal helpen om overbevolking te verminderen en de beschikbare middelen effectiever in te zetten.

Hoewel we niet de indruk willen wekken dat er sprake is van straffeloosheid in België, zijn de huidige omstandigheden in de gevangenis dusdanig schrijnend dat niemand er baat bij heeft. Het is van cruciaal belang om deze kwesties aan te pakken voor een rechtvaardiger en effectiever strafrechtelijk systeem.

5.5.2 Aanbeveling 2: Gepaste voorziening voor geïnterneerden

We moeten als CvT voortdurend benadrukken dat geïnterneerden thuishoren in forensische psychiatrische instellingen of andere psychiatrische voorzieningen, maar niet in gevangenissen.

- Er is een noodzaak aan gespecialiseerde zorg: geïnterneerde personen worden vaak geconfronteerd met ernstige psychische aandoeningen of mentale gezondheidsproblemen. Het gevangenisstelsel is niet (altijd) in staat om de gespecialiseerde zorg en behandeling te bieden die deze personen nodig hebben. Plaatsing in een gespecialiseerde instelling met gekwalificeerd personeel, zoals een forensisch psychiatrisch centrum, is meer adequaat voor hun behoeften.
- Risico voor de gevangenisgemeenschap: het onderbrengen van geïnterneerde personen in reguliere gevangenissen kan zowel een risico vormen voor de geïnterneerden zelf als voor andere gedetineerden en het gevangenis personeel. Personen met ernstige mentale

gezondheidsproblemen kunnen onvoorspelbaar gedrag vertonen, wat de algehele veiligheid in de gevangenis kan bedreigen.

- Rehabilitatie en herstel: het doel van het strafrechtelijk systeem moet niet enkel bestraffing zijn, maar ook de rehabilitatie en herstel van de dader. Voor geïnterneerde personen, die mogelijk niet volledig verantwoordelijk zijn voor hun daden vanwege psychische stoornissen, is het cruciaal om de focus te leggen op behandeling en rehabilitatie in plaats van uitsluitend op straf.
- Internationale normen en mensenrechten: het internationale recht benadrukt de noodzaak om de mensenrechten te eerbiedigen, zelfs bij personen die worden vastgehouden. Het plaatsen van geïnterneerde personen in omstandigheden die niet geschikt zijn voor hun specifieke behoeften kan in strijd zijn met deze normen.
- Voorkomen van stigmatisering: door geïnterneerde personen te scheiden van de reguliere gevangenispopulaties kan worden bijgedragen aan het voorkomen van stigmatisering. Het erkennen van het onderscheid tussen personen met ernstige mentale gezondheidsproblemen en andere gedetineerden kan een meer humane benadering bevorderen.
- Het is belangrijk om op te merken dat deze argumenten niet noodzakelijkerwijs pleiten voor straffeloosheid, maar eerder voor een gedifferentieerde en humane aanpak die in overeenstemming is met de specifieke behoeften van geïnterneerde personen. Het is essentieel om een evenwicht te vinden tussen strafrechtelijke verantwoordelijkheid, bescherming van de samenleving en zorg voor de mentale gezondheid van de geïnterneerde personen.

5.5.3 Aanbeveling 3: Uitbreiding opvorderingsmogelijkheden personeel tijdens stakingen

De omstandigheden waaronder gedetineerden in het Antwerps arresthuis verblijven, zijn reeds schrijnend, maar tijdens stakingen worden hun basisbehoeften zelfs niet adequaat vervuld. Deze constatering werd gedaan door de CvT tijdens een bezoek aan het arresthuis op 11 augustus, tijdens een 24-uursstaking. Wij pleiten ervoor om de mogelijkheid om personeel op te vorderen uit te breiden naar stakingen die korter duren dan 48 uur.

Sinds 23 maart 2019 heeft de provinciegouverneur de bevoegdheid om extra personeel op te vorderen om te voorzien in de basisbehoeften van gedetineerden tijdens stakingen. Deze maatregel is echter niet van toepassing op stakingen die minder dan 48 uur duren. Wij pleiten er dus voor om deze bevoegdheid uit te breiden.

Tijdens de 24-uursstaking op 11 augustus verbleven 716 gedetineerden in het arresthuis, terwijl de officiële capaciteit slechts 439 plaatsen bedraagt. De CvT constateerde dat het in bepaalde vleugels en cellen drukkend warm was, terwijl

gedetineerden als gevolg van de staking niet konden douchen. Gedurende 24 uur zaten gedetineerden die niet werkten in hun cel, omdat er geen wandelingen werden georganiseerd. Medicatie werd later verstrekt dan gebruikelijk, en het avondeten en ontbijt de volgende dag (broodmaaltijd) werden gelijktijdig met het warme middagmaal bezorgd. Bezoek was niet mogelijk en de verdeling van post was niet gegarandeerd.

De CvT wijst op het escalatiegevaar, waarbij zelfs kleine incidenten kunnen uitgroeien tot ernstige problemen als minimale diensten niet worden gegarandeerd. Een gedetineerde die niet kon telefoneren wegens een defecte celtelefoon en het ontbreken van toegang tot een werkende telefoon op de gang, illustreert dit risico. De aanwezige personeelsleden werden gewaardeerd voor hun inspanningen onder moeilijke omstandigheden, maar de CvT benadrukt dat de precaire situatie in het arresthuis van Antwerpen tijdens stakingen nadelige gevolgen heeft voor de gedetineerden.

De directeur erkent dat het ontbreken van minimale dienstverlening tijdens stakingen nefaste gevolgen heeft voor gedetineerden en betreurt de achteruitgang in hygiëne en medische zorg tijdens een 24-uursstaking. De evaluatie van de maatregel om personeel op te vorderen bij stakingen langer dan 48 uur wordt afgewacht, maar er wordt ook gehoopt op een oplossing voor de eerste stakingsdagen.

5.5.4 Aanbeveling 4: Organisatie gedetineerden overlegorgaan

Volgens de Basiswet van 12 januari 2005 is het noodzakelijk dat het overlegorgaan in het arresthuis van Antwerpen wordt georganiseerd om het overlegklimaat te bevorderen en de rechten van gedetineerden te waarborgen. Het overlegorgaan fungeert als een cruciaal instrument voor open communicatie en samenwerking tussen gevangenisadministratie, personeel en gedetineerden. Door dit te organiseren voldoet men niet alleen aan wettelijke verplichtingen, maar wordt ook een waardevol platform gecreëerd voor het bespreken van zorgen en kwesties in de gevangenisomgeving. Als commissie dringen we aan op de organisatie van het overlegorgaan in 2024, als een toewijding aan het verbeteren van leefomstandigheden en het bevorderen van een positieve sfeer binnen het arresthuis.

Begin 2024 vond er een overleg plaats in de gevangenis van Antwerpen, bijgewoond door een commissielid dat later verslag uitbracht aan de CvT. Dit overleg verliep zeer constructief, waarbij alle aanwezigen respectvol met elkaar omgingen en naar elkaar luisterden. De directie is momenteel aan het overleggen over mogelijke acties binnen de gevangenis naar aanleiding van de vragen die door de gedetineerden zijn gesteld. Deze acties zullen in de loop van 2024 worden uitgevoerd.

6 BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN VAN DE CVT EN BELANGRIJKSTE WERKDOMEINEN VOOR HET JAAR 2024

6.1 UITDAGING 1: BESTRIJDEN VAN HET ONVEILIGHEIDSGEVOEL VAN GEDETINEERDEN

Het is noodzakelijk om het gevoel van onveiligheid onder gedetineerden in het arresthuis aan te pakken, aangezien zij recht hebben op een veilige detentie. Als commissie streven we ernaar om in 2024 het bewustzijn te vergroten met betrekking tot de aanwezigheid en verspreiding van drugs binnen de gevangensmuren. Sommige gedetineerden ervaren deze situatie als bedreigend, mede doordat zij onder druk worden gezet om deel te nemen. Bovendien is fysiek geweld in het arresthuis geen zeldzaamheid. Het zou zinvol kunnen zijn om een enquête af te nemen om een dieper inzicht te verkrijgen in dit probleem.

De centrale vraag die we ons stellen is hoe we de problematiek effectief kunnen bestrijden. Overwegen we, als commissie, bijvoorbeeld om meer fysiek toezicht tijdens de wandelingen in te zetten? Is het mogelijk om de camerabewaking tijdens deze momenten te verbeteren? Het verkennen van deze mogelijkheden kan leiden tot concrete maatregelen om de veiligheid en het welzijn van gedetineerden te waarborgen.

6.2 UITDAGING 2: BLIJVENDE DE ‘VERVALLEN STAAT VAN GEVANGENISSEN’ AANKAARTEN

Het CPT (Comité ter preventie van foltering) heeft geconstateerd dat gevangenis in een verwaarloosde staat verkeren, waarbij onder andere de ontoereikende douche- en toiletfaciliteiten, versleten meubilair zoals stoelen en kasten die niet worden hersteld of vervangen, en gebrek aan hygiëne opvallen. Schimmelvorming in doucheruimtes wordt veroorzaakt door lekkende daken en dakgoten, en mogelijk ook door ontoereikende reiniging van de douchecellen.

Aanbeveling aan directie:

Het is raadzaam om voortdurend in contact te staan met de Regie der Gebouwen om kwesties met betrekking tot de vervallen staat van de gevangenis aan te kaarten, waaronder het herstel van lekkende daken en dakgoten. Tevens dient navraag te worden gedaan over de voortgang van de studie die is uitgeschreven door de Regie der Gebouwen met als doel het voorkomen van het 'over de muur' gooien van drugs.

Het verstrekken van duidelijke instructies en het verzorgen van opleidingen aan de fatiks, die verantwoordelijk zijn voor de schoonmaak is essentieel. Deze instructies dienen onder andere het regelmatig verwijderen van kalkaanslag en wekelijks schoonmaken van de plafonds van de douchecellen te omvatten. Hierdoor kan de hygiëne in de gevangenis verbeteren en schimmelvorming worden verminderd.

6.3 UITDAGING 3: HET IMPLEMENTEREN VAN HET 'MOGEN DRAGEN VAN DE EIGEN KLEDIJ' OP DE MANNENAFDELING

Het implementeren van de mogelijkheid tot 'het dragen van eigen kledij' op de mannenafdeling (waarbij dit reeds toegestaan is op de damesafdeling en de F-vleugel voor geïnterneerden) vertoont enkele tekortkomingen. Ondanks de geldende wettelijke regelingen en uitvoeringsbesluiten is het voor mannen in het Antwerpse arresthuis niet toegestaan om hun eigen kledij te dragen. Hoewel zij wel de optie hebben om een T-shirt via de kantine aan te schaffen en deze op hun cel te wassen, geldt dit niet voor hun eigen T-shirts. Opmerkelijk is dat ondanks de aanwezigheid van nieuwe, goedgekeurde wasmachines en drogers op de mannenafdeling, deze onbenut blijven en verwaarloosd worden.

Maandelijks trachten we tijdens overlegmomenten de directie te overtuigen om een stappenplan te implementeren dat deze faciliteiten daadwerkelijk in gebruik neemt.

Aanbeveling aan directie:

Voer het beleid voor het dragen van eigen kledij uit, zoals voorzien in de Basiswet, op alle afdelingen van het arresthuis. Dit omdat een uniforme toepassing van deze regelgeving te waarborgen en de rechten van gedetineerden op gelijke wijze te respecteren.

Het verstrekken van duidelijke instructies en het verzorgen van opleidingen aan de fatiks, die verantwoordelijk zijn voor de schoonmaak, is essentieel. Deze instructies dienen onder andere het regelmatig verwijderen van kalkaanslag en wekelijks schoonmaken van de plafonds van de douchecellen te omvatten. Hierdoor kan de hygiëne in de gevangenis verbeteren en schimmelvorming worden verminderd.

6.4 UITDAGING 4: MONITORING VAN HET DRAGEN VAN BADGES DOOR DE PENITENTIAIRE BEAMBTEN

In het jaar 2022 ontvingen de penitentiaire bewakingsassistenten nieuwe uniformen, waarbij de mogelijkheid bestaat om hun namen met velcro aan te brengen. De uitdaging hierbij is om nauwlettend te controleren of de namen van de PBA's daadwerkelijk worden gedragen en of deze voor alle betrokkenen goed leesbaar zijn. De nadruk ligt hierbij niet zozeer op het aspect van 'controle', maar eerder op het belang van heldere communicatie in de verslaggeving van de CvT naar de directie.

De commissie heeft geconstateerd dat niet iedereen de verplichting om badges te dragen naleeft. Mogelijk kan de directie blijvende inspanningen leveren om het dragen van badges te sensibiliseren, aangezien dit onder andere bijdraagt aan een effectievere communicatie en rapportage tussen de CvT en de directie.

6.5 UITDAGING 5: WEGWERKEN VAN DE PROBLEMEN OMTRENT HET BEZOEK IN HET ARRESTHUIS

Een adequaat contact met het thuisfront is voor gedetineerden van uiterst belang, waarbij het behouden van verbinding met de partner, kinderen, familie en de buitenwereld cruciaal is voor een succesvolle re-integratie na detentie. In de praktijk stuiten we regelmatig op problemen met betrekking tot de organisatie van bezoeken, waarover geregeld klachten worden ingediend. Wat wel succesvol verloopt, blijft voor de CvT vaak minder zichtbaar. Desalniettemin erkennen we dat het optimaliseren van de bezoekenregeling een aandachtspunt vormt om de problemen die hieromtrent ontstaan effectief aan te pakken.